

Сучасні проблеми економіки та підприємництво. Випуск 12, 2013

Гречко А.В.
к.е.н., доцент ФММ НТУУ «КПІ»
Прокопенко Я.Г.
студентка ФММ НТУУ «КПІ»

АНАЛІЗ СУЧАСНОЇ ТОРГОВЕЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ

Робота присвячена дослідженню торговельної політики України. В статті розглянуто основні етапи формування торговельного режиму, адаптацію торговельної політики України згідно до вимог СОТ. Проаналізовано захист національних виробників. Визначено зміни в законодавчій базі, які набули чинності після вступу України до Світової організації торгівлі. Дана стаття буде цікавою студентам, аспірантам, викладачам, а також усім, хто цікавиться економічною діяльністю України, зокрема, її торговельною політикою.

Ключові слова: торговельна політика України, лібералізація, інтеграція, імпорт, експорт, демпінг.

Вступ. Після здобуття Україною незалежності достатньо вагомого значення у вітчизняній економіці набула зовнішньоекономічна діяльність, вагомою складовою якої є торгівля. Така ситуація зумовила необхідність формування об'єктивної, виваженої, економічно обґрунтованої торговельної політики. Процес її формування відбувався в декілька етапів, кожен з яких мав свої особливості та позитивні і негативні наслідки. Розробка торговельної політики супроводжувалася прийняття ряду законодавчих і нормативних актів, які не завжди виявлялися досконалими. Таким чином, обрана тема даного дослідження є достатньо актуальною, оскільки аналіз етапів розвитку торговельної політики та дослідження законодавства з даного питання дадуть змогу не допускати минулих помилок і вибудувати дану політику таким чином, що б вона мала позитивний ефект як для кожного окремого суб'єкта господарювання, так і для економіки в цілому.

Основи теорії торговельної політики, зовнішньо- економічної діяльності підприємств та теоретичні аспекти розвитку експортних стратегій висвітлено в роботах Т.Мостенської, І.Бураковського, В.Рокочі, Р.Рути та А.Філіпенко. Окремі аспекти розвитку торговельної політики знайшли відображення в роботах В.Будкіна, А.Гальчинського та А.Яновського. Проте, обрана тема дослідження залишається достатньо актуальною з огляду на сучасні тенденції розвитку економіки України.

Постановка завдання. Метою статті є аналіз сучасної торговельної політики України, визначення впливу вступу України до Світової організації торгівлі на економічну діяльність країни.

Результати дослідження. Під час формування чинного торговельного режиму України виділяють 4 основні етапи: автономної розробки торговельної політики країни (1991-1994), початкової лібералізації (1994-

1999), активної лібералізації на засадах правил та принципів СОТ(1999-2008), проведення торгівельної політики як члена СОТ (з 2008). На першому етапі зовнішньоторговельний режим великою мірою показував наслідки планової економіки і характеризувався значним контролем з боку держави, зокрема, через ліцензування, квотування, встановлення обмежень на торгівлю. Окрім цього застосовувався жорсткий контроль за цінами та валютними операціями.

Слід зазначити, в 90-х роках Україна переживала не найкращі часи в плані економічних показників. Почався етап перехідної економіки і система регулювання економічної діяльності і захисту національної економіки та її інтересів почала формуватись за моделями різних країн, що мали різний економічний розвиток, структуру економіки, пріоритети. На початку 90-х негативним чинником стала мала тарифна політика України. Середньозважена ставка імпортного мита була нижчою, ніж в розвинених країнах світу. Існував контроль за номенклатурою товарів, які могли експортувати суб'єкти підприємництва. Недоліки та недосконалість зовнішньоекономічної діяльності призвели до втрати масштабних ринків збуту в Європі, Африці, Азії. Експерти, аналізуючи показники 1990-1994 рр. стверджують, що спад виробництва більш ніж на 30% залежав від факторів, пов'язаних саме з прорахунками в логістичних відносинах.

Початком наступного етапу розвитку торговельної політики став ряд реформ 1994 року, який визначав заходи приватизації, лібералізації і стабілізації. Проте реалізація була непослідовною та, часом, нелогічною. Подавши заяву на вступ до СОТ в 1993 р, Україна почала переговори стосовно приєднання до міжнародних багатосторонніх торговельних угод. Проте цей ряд заходів не був гармонійним із змінами законодавства, і торговельна політика лишалась без помітних змін та зрушень.

Під час третього періоду український уряд заклав фундамент з лібералізації національної економіки в зоні зовнішньої торгівлі та інтеграції країни в світову економіку. Стратегічними пріоритетами було визначено приєднання до СОТ та посилення взаємозв'язків з ЄС. Починаючи з 1999 року було активізовано процес переговорів стосовно вступу України до Світової організації торгівлі. Протягом даного періоду законодавча база адаптувалась згідно вимог СОТ. Це дало змогу за кілька років працювати за їх системою, проте не бути інтегрованими. Було проведено ряд засідань, як офіційних, так і неофіційних з розгляду заявки України про вступ до СОТ. На останньому такому засіданні, в січні 2008 року, члени Робочої групи ухвалили так званий «вступний пакет» України. 5 лютого 2008 року його розглянула і затвердила Генеральна рада СОТ. Згодом, у 10 квітня 2008 року Верховна Рада України ухвалила закон №250-VI «Про ратифікацію Протоколу про вступ України до Світової організації торгівлі» [1]. За тиждень, 16 квітня, Президентом було підписано цей закон і того ж дня Міністерство закордонних справ направило до СОТ повідомлення про це. З цього дня почався відлік 30 днів (офіційного терміну від повідомлення про

ратифікацію до членства в СОТ), а 16 травня 2008 р. Україна офіційно стала 152-м членом СОТ.

Виходячи з цього, з травня 2008 року почався 4-й етап – здійснення торговельної політики України як повноправного члена Світової організації торгівлі.

Прийняття Україною участі у міжнародному поділі праці може сприяти вирішенню багатьох внутрішніх проблем економічного характеру, підвищення конкурентоспроможності продукції за рахунок активного використання ресурсів.

Тому, враховуючи усі зазначені умови, перед тим, як вийти на зовнішні ринки збуту, українські підприємці повинні вивчити зовнішньоторговельну політику провідних зарубіжних країн та нормативно-правову базу, що регулює зовнішньоекономічні відносини в Україні.

У загальному вигляді торгівля є засобом, за допомогою якого країни можуть розвивати спеціалізацію, підвищувати продуктивність своїх ресурсів і в такий спосіб збільшувати загальний обсяг виробництва.

Україна уклала двосторонні торгово-економічні угоди, які передбачають режим сприяння з рядом країн світу, а саме: Австралією, Аргентиною, Бразилією, Югославією, Канадою, Китаєм, Хорватією, Єгиптом, Кубою, Індією, Ізраїлем, Японією, США, Молдовою, Норвегією, Швейцарією тощо.

Щодо виробництва окремих товарів, то внаслідок вступу до СОТ відбулося зниження виробництва в обсягах, еквівалентних збільшенню імпорту.

За допомогою засобів тарифного регулювання імпорту держава впливає на рівень цін товарів, що імпортуються, а збалансований тариф може виявитися оптимальним із погляду національних інтересів. Основними аргументами на користь тарифу є захист новостворених галузей та гарантування економічної безпеки. Доцільність застосування тарифного регулювання імпорту зумовлюється й додатковим чинником – низьким рівнем ефективності економіки країни. Надходження від мита при цьому перетворюються на життєво важливе джерело фінансування соціальних програм та інвестиційної діяльності.

На імпорт товарів за повними тарифними ставками до вступу в СОТ припадало всього 3% імпорту в сукупному обсязі [2]. Після вступу до СОТ дана частка зменшується, адже Україна застосовуватиме «пільгову» ставку імпортного мита за режимом найбільшого сприяння на всі товари, що виробляються в країнах-членах СОТ.

В процесі приєднання України до Світової організації торгівлі відбулося суттєве зниження середньозважених та середньоарифметичних ставок імпортного мита (табл 1).

**Імпортні ставки чинного митного тарифу України та їх «зв'язаний»
рівень у межах СОТ[3]**

Ставка мита	Ставки станом на 01.09.2005, %	Кінцевий «зв'язаний» рівень в СОТ, %
Середньозважені ставки по всій номенклатурі	7,02	5,09
Сільськогосподарські товари	18,19	10,07
Промислові товари	6,11	4,77
Середньоарифметичні ставки по всій номенклатурі	6,61	6,28
Сільськогосподарські товари	13,84	11,16
Промислові товари	4,40	4,85

10 квітня 2008 року Верховною Радою України також було розглянуто проект та прийнято Закон України «Про внесення змін до деяких законів України з питань захисту національного товаровиробника від субсидованого, демпінгового та зростаючого імпорту» [4]. Ним внесено зміни відразу до трьох законів України: «Про захист національного товаровиробника від демпінгового імпорту» [5], «Про застосування спецзаходів щодо імпорту в Україну» [6], «Про захист національного товаровиробника від субсидованого імпорту» [7].

Законопроект було розроблено у зв'язку із зауваженнями країн — членів СОТ щодо необхідності приведення законодавства України у сфері застосування антидемпінгових, компенсаційних та спеціальних заходів у відповідність до положень.

Стосовно ЗУ «Про захист національного товаровиробника від демпінгового імпорту» то згідно внесених змін при визначенні шкоди, завданої товаровиробнику, розглядається, чи були ціни на товар, що є об'єктом демпінгового імпорту, не просто нижче цін на подібний товар, а значно нижче їх та те, чи спричинив демпінговий імпорт зниження цін, а також чи перешкодив він зростанню цін, тепер оцінюється за критерієм значущості. Крім того за Міністерством економіки закріплено право вимагати від зацікавлених сторін надати інформацію та докази, необхідні для проведення антидемпінгового розслідування. Така вимога обов'язкова для виконання у строк, установлений Мінекономіки.

У результаті внесення змін до Закону «Про застосування спецзаходів щодо імпорту в Україну» для Мінекономіки стало обов'язком публікувати в ЗМІ інформацію про результати аналізу справи з розслідування фактів зростання імпорту до України, а також про докази причетності факторів, що досліджуються, до розслідування.

Внесення змін до ЗУ «Про захист національного товаровиробника від субсидованого імпорту» призвело до того, що тепер не допускається можливість продовження строків застосування компенсаційних заходів. Максимальний строк, протягом якого вони можуть застосовуватися,

становить 4 місяці (раніше допускалася можливість його продовження ще на 2 місяці, тобто пів року).

Висновки. Вступ до Світової організації торгівлі створює для України багато нових можливостей. Проте на сучасному етапі розвитку економіки виникають і негативні риси. По-перше, економіка України значною мірою залежить від ситуацій, що складаються на зовнішніх ринках та в умовах світової глобалізації економіки. По-друге, національне виробництво має велику частку продукції з невисокою питомою вагою доданої вартості.

За таких умов розвивається недосконалість логістичних відносин України з економічно розвиненими країнами, зокрема, стримується зростання обсягів експорту товарів українських виробників на закордонні ринки.

Для реалізації переваг вступу та членства в міжнародній торговій системі необхідним є структурне адаптування до пріоритетів світової економіки, формування сприятливого інвестиційного клімату, розвиток інноваційної політики.

У багатьох галузях економіки Україна працювала згідно до вимог СОТ ще з 2005 року і, аналізуючи цю діяльність, а також ту що була після офіційного прийняття України до СОТ, можна сказати, що погіршення внаслідок вступу до СОТ не передбачаються.

Список використаних джерел

1. ЗУ «Про ратифікацію Протоколу про вступ України до Світової організації торгівлі». Відомості ВРУ:-К.: від 10.04.2008 року. – [електронний ресурс] – Режим доступу: www.rada.gov.ua.
  2. Економічні дослідження Світового банку. Україна 2000-2005. – К.: «КОЗАКИ», 2005
  3. Матеріали парламентських слухань «Стан підготовки вступу України до Світової організації торгівлі (СОТ), проблеми та перспективи», 1 листопада 2006 р.
  4. ЗУ «Про внесення змін до деяких законів України з питань захисту національного товаровиробника від субсидованого, демпінгового та зростаючого імпорту». Відомості ВРУ:-К.: від 10.04.2008 року. – [електронний ресурс] – Режим доступу: www.rada.gov.ua.
  5. ЗУ «Про захист національного товаровиробника від демпінгового імпорту». Відомості ВРУ:-К.: від 03.08.2012 року. – [електронний ресурс] – Режим доступу: www.rada.gov.ua.
  6. ЗУ «Про застосування спецзаходів щодо імпорту в Україну». Відомості ВРУ:-К.: від 03.08.2012 року. – [електронний ресурс] – Режим доступу: www.rada.gov.ua.
  7. ЗУ «Про захист національного товаровиробника від субсидованого імпорту». Відомості ВРУ:-К.: від 13.03.2012 року. – [електронний ресурс] – Режим доступу: www.rada.gov.ua.
-

Гречко А.В.

к.э.н., доцент ФММ НТУУ «КПИ»

Прокопенко Я.

Студентка ФММ НТУУ «КПИ»

АНАЛИЗ СОВРЕМЕННОЙ ТОРГОВОЙ ПОЛИТИКИ УКРАИНЫ

Работа посвящена исследованию торговой политики Украины. В статье рассмотрены основные этапы формирования торгового режима, адаптации торговой политики Украины согласно требованиям ВТО. Проанализированы защиту национальных производителей. Определены изменения в законодательной базе, которые вступили в силу после вступления Украины во Всемирную торговую организацию. Данная статья будет интересна студентам, аспирантам, преподавателям, а также всем, кто интересуется экономической деятельностью Украины, в частности, ее торговой политикой.

Ключевые слова: торговая политика Украины, либерализация, интеграция, импорт, экспорт, демпинг.

Grechko A.V.

Candidate of economic sciences, associate professor FMM NTUU «KPI»

Prokopenko Ya.H.

Student FMM NTUU «KPI»

ANALYSIS OF MODERN UKRAINE'S TRADE POLICY

Work is devoted to Ukraine's trade policy. The paper considers the main stages of the trade regime, adapting Ukraine's trade policy in accordance with WTO requirements. Analyzed protect domestic producers. The changes in the legislation that came into force after the accession of Ukraine to the World Trade Organization. This article will be of interest to students, teachers and all those interested in the economic activity of Ukraine, in particular its trade policy.

Keywords: Ukraine trade policy, liberalization, integration, importation, exportation, dumping.

Жуйкова К.В.
старший викладач НТУУ «КПІ»
Желяскова К.Ю.
студентка НТУУ «КПІ»

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ОСНОВИ ДО ЗДІЙСНЕННЯ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

У статті розглянуті концептуальні основи до здійснення зовнішньоекономічної діяльності. Проаналізовано спільні риси системи регулювання зовнішньоекономічної діяльності на рівні держави в країнах світу. Досліджено роль держави у здійсненні зовнішньоекономічної діяльності суб'єктів господарювання.

Ключові слова: зовнішньоекономічна діяльність підприємства, структура управління, підприємство, держава, управління, завдання, договір, регулювання.

Вступ. Значення зовнішньоекономічної діяльності в розвитку всіх країн, у тому числі й України, постійно зростає. Історичний досвід підтверджує вигідність розширення участі країн у міжнародному поділі праці і різноманітних формах бізнесу. Навпаки, згорання зовнішньоекономічної діяльності неминуче призводить до уповільнення соціально-економічного розвитку країни, виникнення складних проблем, які неможливо вирішити не лише в економіці, але і в інших сферах суспільного життя. Тому процес глобалізації та інтернаціоналізації господарського життя можна вважати закономірним з огляду на посилення взаємозалежності між країнами і зростаючу схожість їх економік.

У сучасному світі чіткіше простежується тенденція до інтеграції в міжнародному економічному просторі. Доказом цього є тісна взаємозалежність виробництва і міжнародної торгівлі, зокрема й українських підприємств. Але це все спричинює проблеми, пов'язані з просування вітчизняних товарів на зовнішні ринки.

Постановка задачі. Метою статті є дослідження концептуальних основ до організації зовнішньоекономічної діяльності підприємства.

Результати дослідження. Система органів регулювання зовнішньоекономічної діяльності на рівні держави в країнах світу має деякі спільні риси:

По-перше, у кожній країні в регулюванні ЗЕД бере участь у першу чергу вищий законодавчий орган. В Україні таким органом є Верховна Рада.

Незалежно від назви ці органи виконують такі функції:

- приймають закони, що регулюють зовнішньоекономічну діяльність;
- ратифікують відповідні угоди;
- асигнують фінансові засоби для ефективного розвитку ЗЕД.